

**vi har noe å
forsvare**
om eec og sosialpolitikken

Utgitt av: Arbeiderkomiteen mot EEC og dyrtid.
Nr.3 i Arbeiderkomiteens hefte-serie om EEC.
Kr. 1,-

INNHold:

Innledning	s. 3
Norge: Samfunnsutviklingen skaper nye problemer	s. 4
EEC: Sosial katastrofe	
1. Hva er EEC?	s. 14
2. Sosialpolitikk som økonomisk virkemiddel	s. 23
Norge: Sosialvesenet i fare! Angrep på våre arbeidsplasser	s. 27
Vi har noe å forsvare	s. 36
Etterord	s. 38

Innledning.

Ingen av oss som arbeider i helse- og sosialsektoren kan unngå å oppleve at det er noe alvorlig galt fatt med utviklingen. Vi merker at vi stadig får mer å gjøre, samtidig som vi aldri får gjort nok. Ventekøene, behovet for medisinsk og sosial hjelp, vokser fortere enn vi kan holde unna. Og vi merker på kroppen at bevilgningene, både fra stat og kommune, slett ikke tar sikte på å løse våre problemer ved å bygge ut, ansette flere, heve våre lønninger. Tvertimot, nå skal det *spar*es! Personalmangelen synes overdrevet, sies det, vi jobber ikke hardt nok, sies det, vi må rasjonaliseres, sies det.

Likevel vil vi påstå at i dag, når EEC-medlemskapet står for døra, *har vi noe å forsvare*.

Med det mener vi: Bunnen er ikke nådd ennå. EEC-medlemskap vil på den ene sida bety en kraftig økning av helsemessige og sosiale problemer for folk. På den andre sida vil utgiftene til helse- og sosialsektoren, som ikke er en direkte produktiv, og derfor ikke en direkte lønnsom sektor, beskjæres ytterligere. Slik vil EEC-medlemskap føre til et angrep fra begge kanter på arbeidet vårt og gjøre det mer og mer umulig for oss å løse vår oppgave: Å sikre et forsvarlig helsestell og bekjempe de sosiale problemene som det norske folket har. EEC-medlemskap vil bety en utvikling fra vår nåværende krise til noe som snarere må kalles katastrofe!

I dette heftet vil vi begrunne denne oppfatningen. Av praktiske årsaker har vi delt stoffet i to, den første delen av heftet handler om folkets sosiale og helsemessige problemer, den siste delen om arbeidsforholda i vår sektor. Men vi vil understreke: Disse to sakene kan ikke ses isolert fra hverandre, de er to sider av den samme utvikling, en utvikling som tvinger oss til å gå til kamp!

Norge - samfunnsutviklingen skaper nye problemer.

Når vi vet at de tre viktigste sykdomsgruppene i Norge er *ulykker og skader, kroniske sykdommer* (dvs. hjerte- og karsykdommer, svulster, luftveissykdommer, lidelser i bevegelsesapparatet etc. altså for en stor del slitasjesykdommer) og *psykiske lidelser*, blir det helt klart at det er selve samfunnet som skaper mange av sykdommene. Dessuten er det på det rene at de fleste som søker sosial hjelp gjør det av økonomiske grunner, folk har for dårlig råd til å leve et anstendig liv. Vi må altså se på samfunnsutviklinga.

HVILKE FØLGER FÅR STRUKTURRASJONALISERINGA FOR FOLK?

Man kan i dag knapt åpne en avis uten å støte på meldinger om nye bedriftssammenslutninger og samarbeidavtaler, ofte også nye konkurser. Det som pågår er en sentralisering av makt, i form av kapital og produksjonsmidler, på stadig færre hender, med et annet ord: Monopolisering. Strukturrasjonalisering betyr nedlegging av «ulønnsomme» næringer (deriblant småbruk og småindustri) og sentralisering av produksjonen. Dermed blir strukturrasjonalisering det *geografiske* uttrykket for monopoliseringa. Resultatet kjenner vi så altfor godt, når arbeidsplassene flyttes til byene, må arbeidskraften flyttes etter. Slik oppstår pressproblemene i byene, mens bygdene utarmes. Noen hevder at folk flytter fra landsbygda fordi de *foretrekker* å bo i storbyene. (For noen år siden var det mange som snakket om »hordeinstinktet».) Dette er i hovedsak galt. Det er i første rekke arbeidsplassene det dreier seg om. F. eks. viste boligundersøkelser i Oslo at 70 % av innflytterne ønsket å flytte tilbake, hvis det hadde vært arbeid å få.

Det er vist at både faren for en forholdsvis tidlig død og sykdomsfaren er større for dem som bor i byer. I aldersgruppen 40–69 år er dødeligheten for menn ca. 50 % høyere enn i spredt bebygde strøk. Like tydelig er forskjellen mellom by og land når det gjelder hjerte/karsykdommer, svulster og sykdommer i åndedretsorganene. Årsakene er sannsynligvis endret kosthold, mer røyking, mindre fysisk aktivitet og økende stress og forurensninger. Dessuten er det et økende antall innleggelseser for psykiske lidelser i storbyene.

Boligproblemer.

Når tilflytningen til storbyene skjer så raskt som i dag, klarer ikke boligbyggingen å holde følge. Slik oppstår boligmangel. Prisene skrur i været, slik at det blir boligdyrtid. Samtidig er det mange som må ta til takke med dårlige boliger, falleferdige helseskadelige gårder i de gamle bydelene, utrivelige brakker og pensjonatrom. Dagbladet brakte for ei tid siden en reportasje fra Akers mek. hvor de har tatt i bruk en båt som bolig for arbeidere og læregutter, der folk er stuet sammen i knøttsmå skipslugarer og betaler blodpriser i leie.

I Oslo er bykjernen inne i en såkalt funksjonsforandring, det vil si at kontorer og forretningsbygg spiser seg inn i boligkvartalene. Nettopp i disse sentrale strøk er det at vi ser de klareste tegn på dårlige mentalhygieniske forhold: Skilsmisseprosenten er høy, prostitusjon, alkoholisme, kriminalitet, selvmord og selvmordsforsøk viser en økende tendens.

Selv om mange bygårder har måttet vike plassen for store forretningsbygg og administrasjonspalasser, er det på den annen side klart at det fortsatt bor mange folk også i de sentrale strøk av Oslo. Planer om nye motorveier, som for eksempel Hausmannslinja, som vil rasere boligene for tusener av mennesker, viser at vi fortsatt har noe å forsvare oss mot.

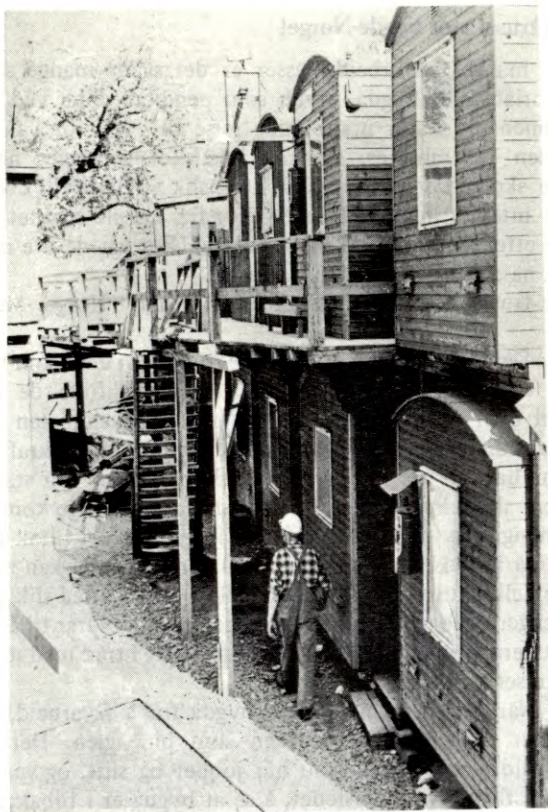
Drabantbyer – menneskesiloer!

Det har vist seg at de nye boligblokkene som reises når folk må flytte til storbyene, nemlig boligblokkene i drabantbyene, ikke er noen »heldig» løsning. Drabantbyene blir ghettoer for unge mødre med småbarn, og for folk som arbeider i byen, blir leiligheten i drabantbyen bare et sted å sove. Et bra boligområde består ikke bare av en bolig med fire vegger, men av miljøet, og trivseltiltak av ulike slag!

Et grelt eksempel: I en drabantby hvor det i dag bor 14 000 og i 1974 skal bo 30 000 mennesker finnes følgende servicetiltak: bank, postkontor, supermarked, sosialkontor, 1 – en – barnehage, 1 folkeskole samt et privat vaskeri. Det eksisterer ikke noen former for samlingssteder, slik som ungdomsklubb eller kafeteria, ikke engang en pølsebod! Et slikt ensidig bomiljø fører med seg store problemer for dem som bor der: Isolasjon, begynnende kriminalitet og store psykiske problemer. En annen sak er boutgiftene. Det er ikke sjelden at en familie kan ha faste boutgifter (husleie med renter og avdrag, strømregning etc.) på 1000 kr. i måneden. Det er ingen tilfeldighet at Dagbladet har innført betegnelsen »de nye fattige» på drabantbyboerne. Økonomiske problemer fører med seg netter uten søvn, kringel mellom ektefeller og mange separasjoner. En drabantbyundersøkelse viser at 25 % av befolkningen er registrerte klienter ved sosialkontorene, og at 70 % av disse søker økonomisk hjelp. Her er det viktig å være klar over at nesten halvparten av disse har inntektsgivende arbeid og jobber mer enn 42 1/2 time i uka. Det er klart at svært mange føler det som en ydmykelse å måtte gå på »forsorgen» når de er i fullt arbeid!

Pendlere – »mobil arbeidskraft».

Dette er også et resultat av sentraliseringa. Antallet mennesker som må reise lange avstander for å komme på jobben, eller bo i brakke i byen i ukevis mellom hver gang de treffer familien, er stigende. I de typiske utkantkommuner til Oslo utgjør pendlerne i dag ca. 30 % av befolkningen. Et eksempel: Dagpendling fra Nord-Odal til Oslo: Hundre mann reiser hver dag. Bussen går fra Sand kommunehus klokka halv fem og er tilbake klokka halv sju om kvelden. Det blir 14 timers dag. Forholdene i Nord-Odal kommune er ikke noe særsyn. Fra bygdene omkring i Solør–Odal-området er det tusenvis av bortearbeidere, og på arbeidsplasser i Oslo kommer det i økende utstrekning folk fra Otta, Vinstra og Gol – folk som har 20–30 mils ukentlig reise i hver retning.

Pendlerboliger – en ny form for slum.

En pendler på en byggeplass forteller: »Jeg kommer fra Hadeland og har bodd i brakke i ett år. Brakka er omtrent på 10 kvadratmeter. Det pleier å bo to på slike brakker. Der jeg jobba før, bodde vi både tre og fire på brakka. Det ble ikke plass til mer enn sengene. Jeg har ikke kjøleskap eller fryser eller noenting. Kokeplate og alle kjeler og matsaker er mine egne. Om sommeren er det umulig å få laga til noe mat her når det er varmt. Det er ikke mange kubikkmetrene luft, og det blir for klamt. Men om vinteren får vi lufta oss nok. Jeg har bare en varmeovn på 1000 W ... Alle der hjemme er pendlere. Det fins ikke arbeid å få i bygda.»

Alle skjønner at pendlingen er en påkjenning, både for pendleren og familien. Rent medisinsk er det gjort få undersøkelser, men det er vist at sjansen for magesår er større for pendlere, dessuten er psykiske plager, nervøsitet o.l. vanligere i pendlerfamiliene.

Utarming – en trusel mot bygde-Norge!

På grunn av mangel på arbeidsplasser er det svært mange som i dag er tvunget til å forlate hjembygda, enten som pendlere, eller ved å flytte for godt. Ungdommen må i stor utstrekning reise til byen for å få utdanning. Selv barneskolen sentraliseres, de små lokalskolene legges ned, i stedet opprettes store skoler i sentrale vekstsentra, slik at BARNEPENDLING blir resultatet. I et intervju med NRK sa en mor fra Trysildistriktet: »Ungene er blitt så dørske etter at de fikk så lang skolevei. Før var de ute og lekte hele ettermiddagen, nå orker de nesten ingenting.»

Alt dette er trusler mot det bygdemiljøet vi har i Norge. Med utarming mener vi:

Økonomisk: »Demokrati i hverdagen» blir en vits for dem som bor i ei bygd i tilbakegang. Utkantbygdene mister det mest verdifulle de har, nemlig arbeidskraft, til byer og tettsteder. Dette betyr i virkeligheten at de fattige kommunene subsidierer de rike kommunene, som får arbeidskrafta fiks ferdig levert uten å ha hatt en øre i utlegg. Utkantkommunene blir stadig fattigere på denne måten, skatteinntektene går ned, slik at de fattige kommunene blir mer og mer avhengige av statstilskudd for å få gjennomført tiltak av ulike slag. All erfaring til nå har vist at slik støtte, som for eksempel kan være til veier, skoler, helsestell eller kulturelle formål, nådeløst skjæres ned slik at utkantene blir liggende lenger og lenger etter i utviklingen. Dette bidrar til å øke takten i fraflyttinga. Statens bevilgningspolitikk er altså helt i tråd med monopolkapitalens ønske om sentralisering.

Miljømessig: Når de yngre må forlate bygda for å få arbeid, blir miljøet fattigere og mer stillestående for dem som blir igjen. Det er trist og nedslående for eldre mennesker som hár jobbet og slitt, og verken har lyst eller krefter til å flytte fra hjemstedet, å se at bygda er i tilbakegang. Mange blir nedbrutte og resignerte og føler at de blir satt utafor.

En engelsk undersøkelse bekrefter at hyppigheten av psykiske lidelser på landsbygda er størst i de bygdene som er preget av tilbakegang. Vi vet ikke hvor representativt dette eksemplet fra en praktiserende lege i Nord-Norge er, men vi synes det illustrerer hvordan en trusel mot landsbygda også kan bety en trusel mot helsa: »En middelaldrende dame i K. fortalte at hun hadde fått tjukktarmskatarr da mannen sluttet gardsbruket og ble borte hele dagen på arbeid. Nå satt hun mest ved glaset. Hun ble bedre i magen hver gang et menneske passerte på veien. Men det skjedde så sjelden etter at butikken og skolen ble nedlagt . . .»

Det er klart at også vi helse- og sosialarbeidere må kjempe *mot* en politikk som går ut på å rasere landsbygda, og går utover økonomien, trivselen og helsa til folk i utkantene. Til tross for at alle partiene snakker vakkert om distriktutbygging, er det nettopp en avfolkingspolitikk som føres i Norge i dag.

Men det ville være galt å svartmale bildet helt. Ser vi for eksempel på Sverige, er det småbyene som nå står for fall, hos oss har vi fortsatt mye igjen av bygdemiljøet og utkant-Norge, og dette vil vi slåss for å forsvare!

ØKT PRESS PÅ ARBEIDSPLASSENE.

Det er velkjent at mange sykdommer og nervøse plager skyldes forholda på arbeidsplassene. Mange arbeidsplasser er direkte helsefarlige på grunn av forurensninger av ulike slag. I tillegg kommer den utviklingen vi ser tydelig i dag: Presset på arbeidsplassene øker, ved rasjonalisering, økt skiftarbeid og mer overtid. Det er ingen tvil om at den kraftige økningen i sykefraværet nettopp har sammenheng med at arbeidet på svært mange arbeidsplasser har blitt så hektisk og stressbetont. Det ble nylig holdt en stor bedriftslegekonferanse som støtter dette synet, til tross for at bedriftsleger ellers pleier å være svært så forsiktige med å gå imot arbeidsgivernes interesser.

Ved siden av økt sykefravær ser vi i dag også en tydelig økning i tallet på arbeidsulykker. Et eksempel: Adresseavisa kan melde at 5 ble drept og 890 skadet på arbeidsplassene i Trondheim første halvår 1970, mot ingen drept og 665 skadet første halvår 1969.

Skiftarbeid

blir i stadig større utstrekning brukt i industrien. I noen industrier er helkontinuerlig drift en forutsetning, f. eks. elektrokjemisk og elektrometallurgisk industri. Men den økning av skiftarbeidet som foregår i dag, kommer i stor utstrekning i *andre* industrier, f. eks. verkstedindustrien. Hvorfor har vi en slik utvikling? Følgende eksempler forklarer det ganske bra: I et intervju med Aftenposten 6. november 1971 begrunner fabrikkieier Koxvold hvorfor produksjonen av »jiffy pots» flyttes fra Grorud til henholdsvis Århus og Stange: Han sier bl. a.: »Ved produksjon er det et hovedpoeng at økende omkostninger må absorberes . . . Arbeidssituasjonen i Oslo er mer presset enn i Danmark, der vi holder til, og på Stange. *Skiftkjøring er ikke så lett å gjennomføre i Oslo-området som på de andre stedene* . . . Bak vår produksjon har det vært en kontinuerlig rasjonaliseringstanke, med sikte på å fange opp omkostningene og gjøre bedriften så rentabel som mulig . . .»

Altså: Årsaken til økningen i skiftarbeid er å gjøre driften mer lønnsom. Moderne produksjonsutstyr krever så store investeringer at det må holdes kontinuerlig igang for å forente seg. Med andre ord, økningen i skiftarbeid kommer fordi produksjonsutstyret er blitt så dyrt at man ikke har »råd» til å la det stå ubrukt om natta! (Sitatet viser også *hvorfor* det er lønnsomt for kapitalistene å ha en viss arbeidsledighet, slik at folk tvinges til å ta skiftarbeid. Mer om dette i et seinere kapittel.)

At skiftarbeidere er utsatt for en klar oversykkelighet er noe som betyr mindre når kapitalistene skal »fange opp omkostningene». Fra en undersøkelse på Herøya: 42 % av dem som sluttet med skiftarbeid, gjorde det av helseårsaker. *Blant disse var fraværet nesten dobbelt så stort som hos de andre arbeiderne.* Mye av fraværet skyldtes fordøyelsesykdommer og nervøse lidelser.

Det er i dag godt over 100 000 skiftarbeidere i Norge.

Rasjonalisering

er kanskje den viktigste helseødeleggende faktoren i yrkeslivet i dag. Nå er ikke rasjonalisering i seg sjøl nødvendigvis noe onde. Man kunne jo rasjonalisere med tanke på å gjøre endel arbeidsoppgaver *lettere*, slik at arbeidspresset ble mindre. Rasjonaliseringa som pågår i dag dreier seg imidlertid om noe helt annet; hviletid, ventetid, sjansen til å ta en pust i bakken skal skjæres ned til et minimum for å få ned lønnsutgiftene. Vi siterer fra en tidsstudie-rasjonaliseringsrapport fra en kjemisk bedrift: »Målsetting: å få fram forslag til mer effektive lønnsformer . . . Denne målsetting bør igjen resultere i en vesentlig reduksjon av både lønns- og materialkostnader ved reparasjon og vedlikeholdsarbeidet . . . arbeidsdagens utnyttelse er på de fleste arbeidsplasser dårligere enn det som i alminnelighet blir lagt til grunn ved fastsettelsen av en normalytelse . . . det foreligger relativt store rasjonaliseringsreserver . . .»

At det er konstatert at arbeiderne ved denne bedriften får silikose, en uhelbredelig lungesykdom, er sjølsagt ikke nevnt i rapporten. Heller ikke er det nevnt at bare få av arbeiderne blir så mye som 60 år. Her skal det bare drives på. Rasjonalisering betyr hardere arbeidspress, økende tempo og redusert sikkerhet på arbeidsplassen. Selv arbeidsdirektør Danielsen er bekymret over »bedriftens stadig økende krav om prestasjoner som vanlige mennesker ikke kan leve opp til mer enn en del av sitt liv» (Arbeiderbladet, januar 1971). Han mente også at folk som ikke egentlig var arbeidsudyktige, men som ikke klarte å holde det høye tempoet, utgjorde en stor del av de vel 100 000 uføretrygdete vi har i dag.

Nå melder det seg et svært viktig spørsmål: Er våre norske arbeidsplasser slik de er i dag, til tross for at det økte presset på mange steder har gått på helsa løs for arbeiderne, likevel verdt å forsvare? Kan forholdene bli enda verre? Vi vil svare ja på det spørsmålet, og hvorfor?

Fordi det fortsatt er massevis av bra og hyggelige arbeidsplasser i Norge, spesielt i de mindre bedriftene utover landet. Sammenligner vi med forholdene i EEC har den arbeiderfiendtlige rasjonaliseringa i mange bransjer kommet mye lenger der enn i Norge.

Fordi det er blitt så helt klart for alle arbeiderne som er rammet av konkurser og oppsigelser den siste tida at det er bedre å ha et arbeid, selv om det både er dårlig lønnet og slitsomt eller direkte helsenedbrytende, enn å miste jobben!

Vi kommer i en seinere artikkel tilbake til hvordan EEC betyr en trusel mot arbeidsplassene. Det ville være helt galt å påstå at vi, i forhold til hva EEC-medlemskap betyr, ikke har noe å forsvare på arbeidsplassene!

Senkingen av pensjonsalderen

framstilles vanligvis som et ubetinget gode, pensjonstida skal være det arbeidende folkets lønn for strevet. I mange slitsomme yrker er dette sikkert

berettiget, men det går an å se dette fra en annen side også: Hva er årsaken til at de eldste arbeiderne ikke klarer å følge med? Blir de kastet på skraphaugen fordi tempoet på arbeidsplassene har økt så kraftig at bare de yngre klarer påkjenningen? En ting er i alle fall helt sikkert: De nåværende pensjoner er ikke mye å sko seg på. Ved sida av de økonomiske problemer kommer ensomheten, mange pensjonister føler seg satt tilside og glemte. Dette er nettopp et av de nye problemene som dukker opp i samband med rasjonalisering og strukturrasjonalisering: Vi har ikke noe skikkelig tilbud å gi våre gamle. Vi helse- og sosialarbeidere må bekjempe en utvikling som i økende grad setter folk utenfor arbeidslivet, enten som gamle eller uføre, eller av andre grunner. I EEC-landene brukes førtidspensjonering av bøndene, på betingelse av at de legger ned gården, som et av de viktigste virkemidlene for å få gjennomført Mansholt-planen om strukturrasjonalisering av jordbruket. (Mer om dette i et seinere kapittel.)

Skoleverket

er utsatt for effektivisering og rasjonalisering for å dekke næringslivets økende behov for arbeidskraft på teknikernivå. Det som preger skoleverket i dag er effektivisering med de nye karaktersystemene og de normerte prøvene, økt arbeidspress og karakterjag, lukking av studier og oppsplitting av undervisning til korte kurs med hyppige prøver. Alt dette skaper stress og frustrasjon, samtidig med flere tilfelle av »tapere» og »drop-outs». Nettopp i utdanningssektoren har utviklingen med all tydelighet, og sist gjennom statsbudsjettet for 1972, vist at forholdene for lærere, elever og studenter er blitt stadig verre. For eksempel er det klart at arbeidsforholdene på Universitetet for to år siden var bedre enn i dag. På den andre siden er forholdene i dag på ingen måte så dårlige at de ikke kan bli verre. Vi henviser for øvrig til andre kilder.

Har forholdene i skoleverket noe med helse å gjøre? Vi mener avgjort ja. Et viktig eksempel på dette er at forholdene på skolen er en av årsakene til økningen av stoffmisbruket blant ungdommen.

Stoffmisbruk

Det er for tida en voldsom oppmerksomhet omkring narkotika og ungdom. Avisene fråtser i hasj og sniffeproblemer. Det snakkes mindre om de samfunnsmessige årsakene til stoffmisbruk. Vi vet at ca. 90 % av de unge løsgjengerne og stoffmisbrukere som driver rundt i Oslo i dag har falt ut av grunnskolen. Vi ser også et økende misbruk av stoffer blant skoleelever. Den ensidige skremselspropaganda og opplysning om stoffene, som er satt inn for å løse problemene, har vist lite resultat, fordi årsakene til at ungdom faller ut av skolen, er at det blir hardere og hardere å gå på skolen. Uten å ha fått en skikkelig utdanning stiller disse ungdommene også dårligst på arbeidsmarkedet og kan bare oppnå de hardeste og dårligst betalte jobbene. Godt over

halvparten av de ungdommene vi møter drivende i Oslo kommer utenbys fra, fra steder hvor det er vanskelig om arbeidsplasser. På denne måten blir de ofre for strukturrasjonaliseringa. Storparten av den ungdommen som er fra Oslo, kommer fra saneringsstrøk, trangbodde gamle gårder eller drabantbybebyggelse med isolasjon og dårlige miljøtilbud. Mange har barnehjems- eller institusjonsbakgrunn. Mange kommer fra splittede familier, ofte med alkoholproblemer eller medikamentmisbruk.

Ungdom som er inne i et alvorlig stoffmisbruk er stort sett rekruttert fra arbeiderklassen. Familier som allerede har en anstrengt økonomi rammes hardest når prisene kjøres opp. For å få økonomien til å strekke til, presses foreldrene til å ta overtidarbeid og være borte fra hjemmet uten at det gis tilbud i form av daghjem eller fritidsmuligheter for barn eller ungdom. Familier presses til å bli sosialklientell. Denne utrygge situasjonen skaper nervøsitet og gjør familiene ytterst sårbare for nye problemer og tar fra foreldrene overskuddet til å være en støtte for barna som f. eks. har det vanskelig på skolen.

EEC-FORBEREDENDE TILTAK.

Vi har nå sett at økningen av de sosiale problemer og av ulike sykdommer for en stor del henger sammen med dyrtida, den raske sentraliseringa og det økte tempoet på arbeidsplasser og skoler. Spørsmålet er da: Har denne utviklingen sammenheng med at det norske næringsliv forbereder seg på å gå inn i EEC? Det kan det ikke være noen tvil om.

I et brev fra Norske Håndverks- og Industribedrifters forbund til Utenriksdepartementet i 1967 heter det blant annet: «. . . Det er ellers grunn til å peke på at lønnsstigningen og stigningen i sosiale omkostninger setter mange bedrifter i en vanskelig situasjon. Det er nødvendig å redusere stigningstakten på dette felt hvis våre bedrifter skal ha en gunstig utgangsposisjon i EEC. Norsk næringsliv er offensivt innstilt, men det må også ha betingelser som gjør at det kan kjempe . . .»

Vi kan slå fast at Staten langt på vei har sørget for å gi næringslivet slike betingelser. Med innføring av moms, som er en forutsetning for EEC-medlemskap, ved lettelser i investeringsavgiften, ved å skjære ned på utgiftene til »uproduktive» sektorer som undervisning og helsestell (behandles nærmere siden). Dessuten ved å gi sin velsignelse og aktive støtte til fusjoner og samarbeidsavtaler i industrien som igjen øker tempoet i strukturrasjonaliseringa. I forbindelse med sammenslutningen mellom maling- og lakk-fabrikkene Jotun, Alf Bjercke, Fleischer og Lilleborg, uttalte direktør Gleditsch til Dagbladet: »Vår bransje vil gå harde tider i møte dersom Norge kommer inn i EEC . . . Det er *naturlig* at fabrikkene søker et samarbeid. Sammen er vi konkurransedyktige vis-a-vis EEC . . .»

Visst er alt dette naturlig! Strukturrasjonalisering og rasjonalisering og prisstigning er jo nettopp de »naturlige» tiltak som monopolkapitalen setter i

gang for å styrke sin posisjon. Men hvem rammes? Hvem er det som skal sies opp fra arbeidet, flyttes som kveg, bo dårligere, arbeide hardere og attpå til få økonomiske problemer?

Vi vet svaret: EEC-forberedelsene rammer hele det arbeidende norske folket! Hva vil så MEDLEMSSKAP i EEC bety sosialt og helsemessig for det norske folket? For å svare på det må vi se på hva EEC er, og framfor alt se på hva EEC-utviklingen har ført til i praksis for folkene i Europa. Vi har også funnet det nødvendig å ha med et avsnitt om Romatraktaten og sosialpolitikken, særlig fordi EEC-forkjemperne nå har stratt en voldsom propaganda gjennom aviser og »informasjonsbrosjyrer», der blant annet midler som sitatfuske og bevisste fortielser tas i bruk for å skape et bilde av EEC som et samarbeid gjennomsyret av sosial tankegang.

Etter å ha sett på EEC som et økonomisk samarbeidsorgan, vil vi nå se på det som er det sosiale samarbeidet mellom folkene i Europa. Det er dette som er det viktigste i forbindelse med EEC. Det er dette som er det viktigste i forbindelse med EEC. Det er dette som er det viktigste i forbindelse med EEC.

Etter å ha sett på EEC som et økonomisk samarbeidsorgan, vil vi nå se på det som er det sosiale samarbeidet mellom folkene i Europa. Det er dette som er det viktigste i forbindelse med EEC. Det er dette som er det viktigste i forbindelse med EEC.

Etter å ha sett på EEC som et økonomisk samarbeidsorgan, vil vi nå se på det som er det sosiale samarbeidet mellom folkene i Europa. Det er dette som er det viktigste i forbindelse med EEC. Det er dette som er det viktigste i forbindelse med EEC.

	HOYT BEARBEDLDE PRODUKTER		TOTALT	
	1970	1970	1970	1970
USA	100	100	100	100
West-Tyskland	100	100	100	100

Etter å ha sett på EEC som et økonomisk samarbeidsorgan, vil vi nå se på det som er det sosiale samarbeidet mellom folkene i Europa. Det er dette som er det viktigste i forbindelse med EEC. Det er dette som er det viktigste i forbindelse med EEC.

EEC - sosial katastrofe.

1. HVA ER EEC? x)

Er det riktig at EEC ble dannet for å få slutt på krigene i Europa, for å løse forurensningsproblemet, eller kanskje for å øke det kulturelle samarbeidet mellom folkene i Europa? Selvfølgelig ikke, ingen av delene!

EEC ble dannet av europeisk monopolkapital for å demme opp mot USA som etter krigen kontrollerte Vest-Europa nesten fullstendig både økonomisk og militært. Det er svære motstridende interesser mellom de forskjellige EEC-landene, men de har felles interesser overfor USA.

Etter krigen valgte USA å satse på Vest-Tyskland som da var den eneste stormakt i Vest-Europa som manglet kolonier. Vest-Tyskland var derfor fra starten av ingen farlig konkurrent for USA-imperialismen som etter krigen har skaffet seg økonomisk og tildels militær kontroll over en rekke land i Latin-Amerika, Asia og Afrika. Tvert imot, Vest-Tyskland var i ett og alt avhengig av USA, dessuten spilte landet en viktig rolle for at USA skulle få den militære kontrollen over Vest-Europa.

Vest-Tyskland ble hurtig bygd opp ved hjelp av amerikansk kapitalinnstrøytning og militær gjenreisning. Marshall-hjelpen gjorde Vest-Tyskland til en lydlig brikke for USA. Men etterhvert som den amerikanske imperialismen opp gjennom 50- og 60-åra møtte mer og mer motgang ute i verden, ble Vest-Tyskland mer og mer sjølstendig, og det oppsto klarere og klarere konflikter, både økonomisk, politisk og militært i forholdet til USA. Noen tall illustrerer dette:

Prosentvis andel av verdenshandelen 1950–1970:

	TOTALT		HØYT BEARBEIDDEDE PRODUKTER	
	1950	1970	1950	1970
USA	32 %	15.5 %	27 %	19.3 %
Vest-Tyskland	0.5 %	12.3 %	7 %	19.6 %

x) Kildehenvisninger til dette avsnittet står på side 22.

Vi ser at Vest-Tyskland har en andel av den totale verdenshandelen som når opp mot USAs. Amerikanerne frykter konkurransen fra Europa, og det har i 1970 og 1971 flere ganger vært nær ved å bryte ut en regulær handelskrig. Siste gang så vi det tydeligst gjennom valutakrisa, da USA innførte importavgiften på 10 %, 15. august 1971. Dette rammer Vest-Tyskland særlig hardt fordi det er avhengig av sin eksport. Allikevel bøyde Vest-Tyskland av i valutaspørsmålet til slutt. Vest-Tyskland føler seg altså ennå ikke sterkt nok til å ta en full økonomisk krig med USA.

Innen EEC er det Vest-Tyskland som er den dominerende makt. Både Frankrike, Italia og nå England har adgang til livsviktige råvarer som olje og mineraler fra sine tidligere kolonier, men økonomisk og industrielt er det Vest-Tyskland som dominerer. Et eksempel på Vest-Tysklands sterke stilling: 12 av de 25 største EEC-konsernene er vest-tyske, og disse dominerer markedet.

Men den vest-tyske industrien er sterkt utsatt nettopp fordi landet mangler kontroll over råvare-kilder som jernmalm, olje og andre mineraler.

For å se hva dette betyr i praksis, la oss ta oljen som eksempel: Vest-Tyskland har ikke olje sjøl, det er helt avhengig av tilgang fra andre land. Denne blir stadig mer usikker (jfr. situasjonen i Midt-Østen). Vest-Tysklands oljelager holder i 78 dager, så er det slutt. Fra siste verdenskrig vet de vest-tyske imperialistene at oljekrana meget effektivt kan brukes som strupetak på dem.

I vest-europeisk målestokk er funnene på de norske oljefeltene fenomenale. Ett borehull vil fordoble den vest-europeiske oljeproduksjonen! Vi kan trygt slå fast at det er ingenting EEC, med Vest-Tyskland i spissen, heller vil enn å sikre seg kontrollen over våre oljekilder. Men vi skal også huske på at Norge har flere naturrikdommer som EEC er interessert i: Mineraler, fossekraft, skoger.

På den annen side må vi stille oss sjøl spørsmålene:

- Er EEC interessert i å opprettholde det norske jordbruket?
- Er EEC interessert i å opprettholde det norske kystfisket?
- Er EEC interessert i å opprettholde den norske hjemmeindustrien?
- Er EEC i det hele tatt interessert i å opprettholde de norske arbeidsplassene og det bosettingsmønsteret vi har i dag?

Romtraktaten pålegger byråkratiet i Brussel å sørge for at følgende prinsipper blir gjennomført i EEC:

Fri handel, Fri etableringsrett, Fri bevegelse av arbeidskraft og kapital.

Hvem tjener på disse frihetene og hvem taper på dem?

For å svare på alle disse spørsmålene må vi se nærmere på hva EEC-utviklingen har ført til i praksis.

SLIK VIRKER EEC

Når vi skal se på EEC-utviklingen ut fra et sosialt synspunkt, vil vi konsentrere oss om de samme to hovedemner som i avsnittet om Norge,

strukturrasjonaliseringa og arbeidsplassene.

Strukturrasjonaliseringa.

Siden EEC ble dannet, har hele området begynt å endre karakter. De strukturendringene som nå er i gang, skjer ikke bare innenfor enkelte land, men også i europeisk målestokk. Det har vist seg at de fire EEC-frihetene IKKE har ført til «utjevning på et stadig høyere nivå», men tvert imot til økt forskjell mellom fattige og rike områder.

På den ene sida har Sør-Italia, Vest-Frankrike og til en viss grad deler av Vest-Tyskland blitt utkantområder preget av stagnasjon og utarming, idet en mengde arbeidsplasser innenfor landbruk og småindustri har blitt rasjonalisert vekk.

På den andre sida har befolkningkonsentrasjonen økt kraftig i sentral-Europa, i området fra Hamburg, Belgia, Nord-Frankrike via midtre og vestlige deler av Vest-Tyskland til Po-sletta i Nord-Italia. I dette området ligger tyngden av industrien, her vokser byene raskest, her dannes enorme pressproblemer som gjør Oslo-området til den rene idyll i sammenligning.

LANDBRUKSPOLITIKKEN er en viktig årsak til denne utviklingen. I alle EEC-land har bønder måttet gå fra gårdene sine. Stort sett er det de minste brukene som har gått under. Det er allerede nå flere millioner bønder som har måttet gi opp siden EEC ble dannet.

I en Kommissjonsrapport fra 1969 mener man imidlertid at fraflyttinga ikke har foregått raskt nok! *Fram til 1980 er målet at 5 millioner, det vil si halvparten av de nåværende bønder i EEC, skal presses vekk fra jordbruksnæringen.*¹ Et viktig virkemiddel i denne politikken, som vi helse- og sosialarbeidere bør merke oss, er førtidspensjonering. Regelen er at bønder over 55 år skal få pensjon hvis de legger ned gården eller »stiller den til disposisjon for rasjonaliseringsformål».

Førtidspensjonering av bønder er et eksempel på en metode som monopolkapitalen i dag benytter i økende utstrekning for å få gjennomført sine planer: *Å sette stadig flere mennesker utenfor arbeidslivet*, enten som pensjonister, eller som uføre, eller direkte som arbeidsløse. Disse gruppene utgjør en stadig større del av den totale befolkningen, og økte skattebyrder legges på det arbeidende folket.

Planene for jordbruket i EEC tar i virkeligheten sikte på å rasere bondegårdene slik vi kjenner dem, og i stedet opprette enorme brukssammenlutninger til noe som blir en blanding av jordbruk og industri. Det betyr at de bondene som blir igjen, får en arbeidssituasjon som gradvis vil ligne mer på industriarbeidernes: Den sjølstendige bonden vil vike plassen for timelønnete, kontrollerte landarbeidere, i tråd med målsettinga: »Optimal utnyttelse av produksjonsfaktorene, særlig arbeidskraften.»²

Hva så med dem som rasjonaliseres vekk? Her kommer regionalpolitikken inn som et viktig ledd, ifølge Mansholt. Han sier at det som minimum må opprettes 80 000 basisarbeidsplasser i regionkjernene hvert år for å absorbere

flyttestrømmen. Når vi vet at distriktpolitikken slik den ble ført ut i 1969, ikke bidro til mer enn 3600 nye arbeidsplasser, er det lett å skjønne hvor virkelighetsferne Mansholts lindringsforsøk er!³ Derfor blir omskolering og flytting inn til de store byene og pressområdene eneste utvei for småkårsfolk på landsbygda. Dette vil igjen ofte bety: Dårlig jobb, boligproblemer, svekket trivsel og helse.

Hva bøndene sjøl mener om strukturrasjonaliseringa av landbruket kan vi best se av den rekken av protestaksjoner som har vært satt i verk. Den kraftigste aksjonen var i mars 1971, da 60 000 bønder kjørte inn til Brussel med sine traktorer og demonstrerte utenfor EEC-hovedkvarteret i flere dager.

HVA MED DET NORSKE JORDBRUKET?

Når vi ser at problemet i EEC er *overproduksjon* av jordbruksvarer, blir det klart at EEC ikke er interessert i å opprettholde det norske jordbruket. Tvert imot håper de på at utvidelsen av Fellesskapet skal bidra til å løse deres eget overskuddsproblem. Det ble tidlig klart at »avskjerming» av det norske jordbruket var en illusjon. Ser vi på størrelsen av de norske brukene blir det også klart at storparten av de norske bøndene må regne med å stå høyt oppe på lista over de millioner av bønder som skal bort fra gårdene sine. Når dette skrives, er forhandlingene etter den såkalte »mellomlagslinja» ennå ikke avsluttet. Det som imidlertid er klart er at våre hjemlige bønder allerede nå går reservasjonsløst mot EEC-medlemskap. Norges Bondelag og Landbrukets Sentralforbund har i et brev til regjeringa krevd brudd i forhandlingene om fullt medlemskap. Norske bønder føler seg med rette truet av EEC, medlemskap vil bety dødsdommen for det norske jordbruket!

Også innen FISKERIENE går EEC-utviklingen mot stordrift. Foredlingsmonopolene bygger sine egne trålerflåter og tvinger på det viset småfiskerne bort fra fiskebankene. Dette betyr at næringsgrunlaget for kystfiskerne faller bort. Noen vil kunne bli mannskap på trålerflåten, mens mange vil måtte flytte. I første omgang kanskje til et lokalt vekstsenter i samme del av landet, i annen omgang kanskje videre til Sentral-Europa.

Heller ikke fiskeriforhandlingene er avsluttet når vi skriver dette. Uansett forhandlingsresultatet er utsiktene mørke for den norske kystbefolkningen hvis Norge går inn i EEC. Ikke bare fordi det ukontrollerte trålefisket vil true med å utrydde fiskebestanden, men også fordi den frie etableringsretten vil føre til at nye utenlandske foredlingsmonopoler av Findus-typen raskt vil utkonkurrere alle de små fiskeforedlingsbedriftene langs kysten. Slik at også disse arbeidsplassene er i fare.

INDUSTRI. Etter dannelsen av EEC er det en mengde små og middelstore bedrifter som har måttet nedlegge.⁴ Dette har for en stor del vært hjemmeindustri, ofte lokalisert til de mer tynt befolkede områdene, slik at disse nedleggelsene har ført til økt fraflytting.

På den annen side har de store monopolene styrket sin posisjon kraftig.

Det er helt klart at denne strukturrasjonaliseringa i industrien er bevisst

politikk, en utvikling EEC-byråkratiet ser det som sin oppgave å *påskynde*.

HVORDAN ER UTSIKTENE FOR DEN NORSKE INDUSTRIEN?

Ser vi på dagens situasjon i EEC, med avsetningsvansker og stigende arbeidsløshet, er det lett å skjønne at den europeiske, kapitalsterke industrien er på desperat utkikk etter nye markeder. Derfor vil den norske hjemmemarkedsindustrien komme i en svært usikker situasjon. Denne industrien sysselsetter 75 % av norske industriarbeidere og har til nå vært beskyttet av tollmurer. Hvis Norge går inn i EEC er det all grunn til å tro at hjemmemarkedsindustrien vil bli utkonkurrert i den knallharde konkurransen. Det er ingen tilfeldighet at vi finner mange EEC-motstandere også blant *eierne* av denne industrien. Tilhengerne av EEC finner vi først og fremst blant eierne av de norske stormonopolene. For disse er det et visst håp, forutsatt at det foretas en gjennomgripende rasjonalisering. Tusener vil bli arbeidsledige, mens de som får beholde jobben får mer slit og mindre penger.

KONKLUSJON: NORSK EEC-MEDLEMSKAP VIL BETY ØKT TEMPO I STRUKTURRASJONALISERINGA.

Selv om vi i dag har de samme tendenser i samfunnsutviklingen som vi ser i EEC, har vi fortsatt, så lenge Norge har nasjonal sjørråderett, muligheter for å innvirke på utviklingen. Det er helt klart at folkets motstand virker som en bremse på sentraliseringa. Det ville være politisk umulig for noen norsk regjering å gå åpent inn for økt tempo i fraflyttinga. Byråkratiet i Brussel, derimot, kan føre en politikk som påskynder sentraliseringa uten å ta hensyn til den norske folkeopinionen i det hele tatt.

Vi har i Norge fortsatt en målsetting om å opprettholde bosettingsmønsteret, vi har fortsatt et bygde-Norge å forsvare.

Hva mener så arbeiderpartiregjeringa om dette?

I Stortingsmelding 90, 1970–71 heter det:

»Man må regne med at den relativt raske samfunnsomforming som skaper nye livs- og arbeidsbetingelser for mange mennesker, vil fortsette uavhengig av hvilke markedspolitiske løsninger Norge får, siden den i høy grad er betinget av en teknologisk utvikling som finner sted i alle industriland.

Man kan likevel ikke se bort fra at en eventuell norsk tilknytning til EEC, selv med tilfredsstillende ordninger for jordbruk og fiske, kan innebære en risiko for en forsterkning av urbaniserings- og konsentrasjonstendensene i Norge og også medføre økte strukturproblemer i mange grener av næringslivet, og at dette i tilfelle vil kunne få sosiale konsekvenser.»

Vi skal her merke oss to ting.

For det første: Det er galt når regjeringa framstiller sentraliseringa som en slags naturlov som skyldes den *teknologiske* utviklingen. Vi har tidligere vist at sentraliseringa er det geografiske uttrykket for den økonomiske monopoliseringa som finner sted i næringslivet og finansinstitusjonene. Det er altså

monopolkapitalen og ikke teknologien som tvinger folk til byene.

For det andre: Selv Bratteli og Co. innrømmer at norsk tilknytning til EEC »kan innebære en risiko . . . *selv med tilfredsstillende ordninger for jordbruk og fiske!*» (Og hvor mange er det nå som tror disse ordninger vil bli »tilfredsstillende«?)

Etter det vi har sett om utsiktene for norsk jordbruk, fiske og industri, kan det ikke være tvil om at et norsk EEC-medlemskap vil føre til betydelig raskere fraflytting fra utkantene, og betydelig større problemer i byene enn det vi har i dag. Dette vil ramme det norske folket økonomisk, sosialt og helsemessig og føre til at vi helse- og sosialarbeidere vil få mye mer å gjøre.

EEC-politikken svekker arbeiderklassen og truer arbeidsplassene.

Det er ikke bare gjennom sentralisering at utviklingen har rammet det arbeidende folket i EEC-landene. Det har vært ført en beinhard arbeidsmarkedspolitik som har svekket arbeiderklassens kampkraft. Samtidig som det er opprettet et felles arbeidsmarked og satt i verk forskjellige tiltak for å øke arbeidskraftens bevegelse, har importen av fremmedarbeidere fra land utenfor EEC stadig økt.

HVORDAN ER SITUASJONEN FOR FREMMEDARBEIDERNE I EEC?

Visepresidenten i organisasjonen for italienske emigrantarbeidere, Paolo Cinnani, sier det slik: »For oss som har litt kjennskap til de sosiale realitetene er det fullstendig uinteressant å høre forsikringene om samme lønn og rettigheter for alle arbeidere i EEC. De like retter til sosiale ytelser blir uvesentlig for arbeidere fra Italia og ikke-medlemsland som blir satt inn i dårlige og lavt betalte jobber, som blir diskriminert og utbyttet på boligmarkedet, som holdes utenfor det sosiale liv i det landet de arbeider: Vandrearbeidere har også en meget usikker rett til opphold. Sikkerhetspolitiet i de enkelte land er stadig ute etter utenlandske arbeidere som driver politisk arbeid, og aktive folk står i stadig fare for å bli utvist. Organisasjonsretten for utlendinger er således temmelig uthult.»⁵

De grelleste eksemplene på fremmedarbeidernes boligforhold er klynger av

Slik bor fremmedarbeidere i Paris.

skur bygget av planker og bølgeblikk, for det meste uten varme, vann, strøm eller WC, ofte omgitt av mudder og gjørme, som gror opp i utkantene av europeiske storbyer. Bare i Paris-området bor over 100 000 mennesker under slike forhold. Om vinteren er kulda gjennomtrengende, og sjukdomsfaren er stor. Det er registrert en voldsom oppgang i tuberkulose og andre smittsomme sjukdommer blant disse fremmedarbeiderne.

Det er unødvendig å fortsette disse skildringene, fremmedarbeiderne utgjør bunnskiktet i det europeiske proletariatet. Det er over 10 millioner fremmedarbeidere i Europa i dag, de aller fleste i EEC-land.

Den registrerte importen av fremmedarbeidere til EEC har steget fra 207 000 i 1964 til nærmere 700 000 i 1969. For 1970 regnes det med over 800 000,⁶ og »det blir inngått stadig flere tosidige overenskomster om arbeidsformidling mellom EEC-land og tredjeland».⁷

SVEKKELSE AV ARBEIDERKLASSEN BETYR SOSIAL TILBAKEGANG

I andre land som i Norge er det arbeiderklassen som har kjempet gjennom de sosiale godene som trygder, 8 timers arbeidsdag osv. Arbeiderklassen driver også hele tida en kamp for rettferdig lønnsøking og kamp mot usunne forhold på arbeidsplassene. Derfor betyr en svak og splittet arbeiderklasse sosial tilbakegang. Det er helt klart at bevegeligheten på arbeidsmarkedet og den stadig økende importen av fremmedarbeidere nettopp vil svekke og splitte arbeiderklassen.

Et eksempel viser dette:

På et EEC-rådsmøte i juli 1970 reiste Italia spørsmålet om den store fremmedarbeiderimporten, samtidig som det er over en halv million arbeidsløse i Italia. Som svar på dette laget EEC-kommisjonen en rapport.

Rapporten konkluderer: Den italienske arbeidskraft har i mange tilfelle ikke de nødvendige kvalifikasjoner.

Italiensk kvinnelig arbeidskraft er lite mobil.

Italienerne er i stadig synkende grad villige til å ta »særlig tungt eller smuss-utsatt arbeid».

Italienerne synes å foretrekke de land som ligger nærmest.⁸

Hva betyr dette? Vi kan trygt slå fast at de »kvalifikasjonene» italienerne mangler, består i at de ganske enkelt ikke er villige til å reise til storbyene i Sentral-Europa for å ta tungt og møkkete og underbetalt arbeid. Det er klart at det går an å *gjøre noe* med slikt tungt og møkkete og dårlig betalt arbeid. Det går an å gjøre det lettere, det går an å korte ned på arbeidstida, det går an å øke lønningene, det går an å legge arbeidsplassene der folk bor, istedenfor å tvinge dem til å flytte over hele Europa!

Men ved å importere fremmedarbeidere fra Portugal og Spania, Hellas og Tyrkia osv., slipper arbeidsgiverne å gjøre noe med disse forholdene.

Import av fremmedarbeiderne gir monopolkapitalen to fordelere. For det første opprettholdes arbeidsløsheten slik at arbeidsfolk må konkurrere om jobbene. For det andre splittes arbeiderklassen opp i grupper fra ulike land,

med ulikt språk, og med forskjellige bolig-, lønns- og arbeidsforhold, slik at det blir svært vanskelig å samle seg til kamp for bedre sosiale kår, og kamp mot arbeiderfiendtlig rasjonalisering.

DEN RASKE MONOPOLISERINGA HAR GJORT DET MULIG Å DRIVE EN HARDHENDT RASJONALISERING.

Lengst har denne rasjonaliseringa kommet i kull- og stålindustrien. For eksempel har 100 000 kullgruvearbeidere i EEC mistet jobbene siden 1957.

Det er på det rene at arbeiderne i EEC-landa har betydelig dårligere kår enn i Norge, lønnsnivået er lavere, den gjennomsnittlige arbeidstida lengre, dessuten er det færre betalte feriedager enn i Norge.

Klarere enn alt annet viser industriarbeidernes kamper at EEC-utviklinga ikke har tjent arbeiderklassen. Hakk i hæl med Parisavtalen av 1951 om Kull- og Stålunionen gikk en serie gruvestreiker over Sentral-Europa. De seinere år har det blitt ført store streikekamper i Frankrike og Italia, mens det i høst (nov. 1971) er storkonflikt med streik og lock-out i den vest-tyske stålindustrien.

ARBEIDSPLASSENE I FARE I 70-ÅRA.

Det er helt klart at den rasjonaliseringa som har funnet sted i EEC-industrien til nå bare er en liten begynnelse. Den store hodepinen for monopolkapitalen i EEC er at den nord-amerikanske industrien fortsatt har en produktivitet pr. sysselsatt som er tre ganger så høy som i EEC.⁹

På bakgrunn av dette peker den såkalte Colonna-planen av 1970 på to ting:

1. Effektiviteten i industrien er for lav.

2. Industrien har ennå ikke »tilpasset seg strukturelt det felles marked».¹⁰

Det foreligger fantastiske rasjonaliseringsplaner for industrien i det kommende tiår. For eksempel er det beregnet at fram til 1980 skal ytterligere 240 000 arbeidere miste jobbene i kullgruveindustrien.

I metallindustrien er tallet 200 000, mens det i tekstilindustrien er mer enn 300 000 arbeidere som skal rasjonaliseres vekk.¹¹ Samtidig skal, som vi husker, 5 millioner bønder bort fra jorda, og altså: Importen av fremmedarbeidere øker stadig.

For igjen å se på USA: En ting er at produktiviteten i industrien er 3 ganger så høy som i EEC. *En annen ting er at USA har over 10 millioner arbeidsløse.* Det har vært utført kyniske beregninger som viser at en så stor arbeidsløshet er lønnsom for industrien, dvs. monopolkapitalen.

Det ser nå ut som om EEC, for å bli konkurransedyktige, slår inn på den samme politikken. Det neste som kan hindre det, er en sterk og samlet arbeiderklasse, og vi har nettopp vist hvordan bevegelse på arbeidsmarkedet og importen av fremmedarbeidere svekker arbeiderklassens kampkraft!

HVA SÅ MED NORSKE ARBEIDSPASSER?

Vi har, i tråd med vår klare politiske målsetting om «arbeid for alle», i dag en lav arbeidsledighet. *Dette er et sosialt gode som vi må slåss for å forsvare!* Det er helt klart at en utvikling fra vår nåværende lave arbeidsledighet til massearbeidsløshet også vil bety en enorm økning i arbeidsoppgavene for oss helse- og sosialarbeidere.

I stortingsmelding 90 påpeker regjeringa at reglene om det felles arbeidsmarked ikke gjelder for arbeidstakere fra land utenfor EEC, altså at Norge som EEC-medlem fortsatt kan stenge grensene for fremmedarbeidere, selv om Frankrike og Vest-Tyskland mottar dem med åpne armer. Formelt er dette riktig. Men er det realistisk å regne med at Norge som EEC-medlem fortsatt kan bevare den nåværende høye sysselsetting samtidig med at resten av EEC rasjonaliserer vekk arbeidsplassene og øker importen av fremmedarbeidere? Vi tror ikke det. Vi tror at den ideen er like gal som Brattelis tro på et «sosialistisk Europa» (som forøvrig av kollega Willy Brandt er blitt avvist som vanvidd).

Vi tror at massearbeidsløsheten uunngåelig vil komme også til Norge, dersom vi blir medlem av EEC. Dels som følge av økt innvandring, dels som følge av økt rasjonalisering også i norsk industri, og dels som følge av at norske bedrifter nedlegges eller flyttes til Sentral-Europa.

Og vi mener at disse tingene i aller høyeste grad angår oss helse- og sosialarbeidere. Det er vi som skal sitte på våre kontorer og tildele folk utilstrekkelige stonader, det er vi som skal behandle slitasjesykdommene, arbeidsskadene, de som blir uføre. Det er vi som skal ta oss av alle dem som får psykiske problemer som følge av økte bekymringer, utilstrekkelighetsfølelse og ensomhet.

Det er vi som til sjuende og sist kan komme til å knekke nakken fordi arbeidsoppgavene blir for mange.

Dette kan vi ikke godta!

Dette må vi forsvare oss mot!

Kildehenvisninger:

- 1) Markedsrapport 6, side 77
- 2) Romatraktatens artikkel 39, ledd 1a
- 3) «Zenit» nr. 21, 1971, side 25
- 4) Markedsrapport 1, side 185
- 5) Fra et intervju i Dagbladet, november 1971
- 6) Markedsrapport 6, side 105 og 106
- 7) Samme sted
- 8) Samme sted
- 9) Markedsrapport 6, side 49
- 10) Samme sted
- 11) EF-hefte nr. 2 (om arbeidsmarkedet)

2. SOSIALPOLITIKK SOM ØKONOMISK VIRKEMIDDEL. x)

I EF-hefte 6 kjører utenriksdepartementet ut følgende kraftsats: »ROMA-TRAKTATEN ER EN ØKONOMISK AVTALE SOM ER STERKT PREGET AV SOSIAL TANKEGANG.»

For å bygge opp under denne fantastiske påstanden gjengir heftet begynnelsen av artikkel 117: »Medlemsstatene er enige om at det er nødvendig å fremme en bedring av arbeidstakernes leve- og arbeidsvilkår for derved å muliggjøre en utjevning på et stadig høyere nivå.»

Vi forstår godt at PR-skribentene ikke har funnet det klokt å gjengi *resten* av artikkelen. Der står det nemlig: »De (medlemsstatene) er av den mening at en slik utvikling vil følge både av at det felles marked virker gunstig for tilnærmingen mellom de sosiale systemer, av de framgangsmåter som er fastsatt i denne traktat, og av tilnærmingen mellom lover, forordninger og administrative forskrifter.»

Hva sier egentlig denne artikkelen?

DEN SIER IKKE NOE ANNET ENN AT FORDI ET FELLESMARKED ER EN SLIK GOD TING, VIL DE SOSIALE PROBLEMER LØSES AV SEG SJØL.

Hva er dette for slags »sosial tankegang»?

Vi har tidligere vist hvordan svært mange sjukdommer og sosiale problemer er et resultat av samfunnsutviklinga, som igjen i stor grad avhenger av den økonomiske politikken.

Rådet i EEC drøftet i mars 1969 dette forholdet: »Det ble oppnådd enighet om endel konklusjoner. Disse peker først på hvor viktig det er at de forskjellige økonomiske tiltak som blir truffet tar hensyn til de sosialpolitiske virkninger som de kan tenkes å få. LIKE VIKTIG ER DET AT DEN SOSIALPOLITIKK SOM DE FORSKJELLIGE MEDLEMSLAND FØRER TAR TILBØRLIG HENSYN TIL DEN ØKONOMISKE POLITIKKS KRAV.» (Vår utheving.)¹

Vi så i forrige kapittel hvordan den økonomiske politikken som føres i EEC tar minimalt hensyn til de sosiale problemer som skapes. På den annen side er det klart, som vi nå skal vise, at de sosialpolitiske bestemmelser i Romatraktaten i aller høyeste grad tar »tilbørlig hensyn» til den økonomiske politikks krav.

FRI BEVEGELIGHET AV ARBEIDSKRAFT

er omtalt i artikkel 48. Vi gjengir ledd 1 og 2.

1. »Arbeidstakernes frie bevegelighet innen Fellesskapet skal være gjennomført senest ved utløpet av overgangsperioden.»

2. »Den skal innebære opphevelse av all forskjellsbehandling på grunnlag av statsborgerskap av arbeidstakere fra medlemsstatene når det gjelder sysselsetting, lønn og andre arbeidsvilkår.»

x) Kildehenvisninger til dette avsnittet står på side 26.

BEVEGELIG ARBEIDSKRAFT (Glåsbygd)

Det artikkel 48 dreier seg om er altså å fjerne de hindringer som står i veien for en utbygging av fremmedarbeidersystemet. UD forsøker å snu dette opp ned. I EF-hefte 6 framstilles det felles arbeidsmarked som en *rett*, altså et slags positivt servicetilbud til arbeidstakerne, og dette følges opp ved å bruke eksempler som »en hollandsk radiotekniker i Norge» eller »en norsk reisebyråmann i Frankrike». Hvorfor ikke heller skrive om det det virkelig dreier seg om: en underbetalt sør-italiensk tallerkenvasker i Paris, en omskolert nordlandsk fisker i Ruhr?

TRYGDEPOLITIKK

Kort fortalt går Fellesskapets trygdepolitikk ut på å sikre at det ikke skal medføre noen trygdemessig ulempe å være »vandrearbeider». Regelen er at en »vandrearbeider» skal trygdes etter de regler som gjelder i beskjeftigelseslandet. (»vandrearbeider» er den offisielle betegnelse på en statsborger fra et EEC-land som arbeider i et annet EEC-land. Til forskjell fra »gjestearbeider» som importeres fra land utenfor EEC og som ikke har denne rettigheten. På godt norsk kaller vi begge grupper fremmedarbeidere.)

Bakgrunnen for den felles trygdepolitikken er altså ikke noen spesiell »sosial tankegang», – formålet er å øke arbeidskraftens bevegelighet, nettopp i pakt med det den økonomiske politikken i EEC krever.

DET EUROPEISKE SOSIALFOND

har samme formål.

Artikkel 123:

»For å bedre arbeidstakernes sysselsettingsmuligheter innen det felles marked og på denne måten bidra til å heve levestandarden, skal det i samsvar med de etterfølgende bestemmelser opprettes et Europeisk Sosialfond som skal ha til oppgave å bedre arbeidstakernes muligheter for å få sysselsetting og skifte arbeidssted og yrke innen Fellesskapet.»

Under visse betingelser dekker fondet 50 % av medlemslandenes utgifter ved yrkesomskolering og flytting av arbeidskraft, dessuten (også under bestemte betingelser) 50 % av medlemslandenes utgifter til støtte av arbeidstakere som blir midlertidig arbeidsløse på grunn av at vedkommende foretak legger om driften.

Til nå har i alt 600 000 arbeidstakere fått yrkesopplæring med støtte av fondet, og et tilsvarende antall har fått flyttetilskudd. Når det gjelder fondets videre virksomhet er det forutsatt at »fondet ikke skal innskrenke seg til å kreve inn og betale ut penger, men *også arbeide aktivt for å fremme omskoleringstiltak.*»² (vår understrekning.)

Hvorfor må sosialfondet øke sin aktivitet?

Kommisjonen begrunner dette slik: »I de neste 10 år vil minst 10 % av yrkesbefolkningen i Fellesskapet måtte skifte arbeid. Denne situasjonen gjør det særlig nødvendig å øke arbeidskraftens yrkesmessige og geografiske mobilitet.»³

Konklusjon: Det Europeiske Sosialfond har ingenting med sosialpolitikk å gjøre, det er et rent ØKONOMISK virkemiddel som skal øke arbeidskraftens mobilitet ved å omskolere folk og flytte dem som kveg. DENNE STØTTE-ORDNINGEN ER EN VIKTIG FORUTSETNING FOR AT RASJONALISERING OG STRUKTURRASJONALISERING I EEC SKAL GÅ SÅ FORT SOM MONOPOLKAPITALEN VIL.

SAMARBEID PÅ SOSIALSEKTOREN.

Artikkel 118 fastslår at Kommisjonen skal fremme et samarbeid mellom medlemsstatene på følgende områder: sysselsetting, arbeidsrettslovgivning og arbeidsvilkår, beskyttelse mot arbeidsulykker og yrkessykdommer, yrkes-hyggiene, organisasjonsrett og kollektive forhandlinger mellom arbeidsgivere og arbeidstakere.

Samtlige av markedsutvalgets rapporter forteller at dette samarbeidet har hatt liten framgang, BORTSETT FRA DE TILTAK SOM KNYTTER SEG

TIL FRITT ARBEIDSMARKED, OMSTILLINGSHJELP GJENNOM SOSIALFONDET OG TRYGD FOR VANDREARBEIDERE.

Dette forundrer oss ikke.

Konklusjon: ROMATRAKTATEN ER EN ØKONOMISK AVTALE SOM ER PREGET AV EN FULLSTENDIG PASSIV HOLDNING TIL SOSIALE PROBLEMER: DE SÅKALTE SOSIALPOLITISKE BESTEMMELSER I TRAKTATEN ER I VIRKELIGHETEN RENT ØKONOMISKE VIRKEMIDLER SOM SKAL BANE VEIEN FOR FREMMEDARBEIDERSYSTEMET OG FLYTTING OG OMSKOLERING AV ARBEIDSKRAFT. DETTE ER EN VIKTIG FORUTSETNING FOR AT DEN FOLKEFIENDTLIGE SENTRALISERINGA I EUROPA OG RASJONALISERINGA PÅ ARBEIDSPLASSENE SKAL KUNNE GJENNOMFØRES.

HARMONISERING?

I dag er sosialpolitikken i hovedsak hvert enkelt EEC-lands oppgave. Men det er ingen tvil om at EEC er i utvikling mot en «økonomisk og monetær union» og at dette vil føre til en økende samordning også av sosialpolitikken.

Vi har sett hvordan Fellesskapets «sosialpolitikk» i sin helhet er defensiv, fullstendig underlagt de krav den økonomiske politikk stiller.

På lang sikt vil harmonisering av sosialpolitikken derfor bety kroken på døra for mulighetene våre her i Norge til å kjempe fram en FOREBYGGENDE sosialpolitikk, en sosialpolitikk som er rettet mot årsakene til de sosiale problemene.

Også her har vi altså noe å forsvare:

RETTE TIL SJØL Å FORME UT VÅR FRAMTIDIGE SOSIALPOLITIKK.

Kildehenvisninger:

- 1) Markedsrapport 5, side 72
- 2) Markedsrapport 6, side 106
- 3) Markedsrapport 5, side 42

NORGE: Sosialvesenet i fare!

Angrep på arbeidsplassene våre! x)

I lang tid har folk i Norge kjempet for et bedre helse- og sosialvesen. Og det er ikke lite som er oppnådd.

En rekke trygdeordninger og liknende goder er det særlig arbeiderbevegelsen som har tilkjempet oss. I mange distrikter har folk gått sammen for å tvinge fram et bedre helsestell. Grupper av pasienter, pårørende og andre interesserte har dels løst viktige helseoppgaver sjøl og dels presset fram offentlige løsninger.

Dette må ikke forstås slik at vi har en så enestående fin »velferdsstat» her i Norge. *Men poenget er at de sosiale forholdene kunne vært langt verre. Vi har noe å forsvare!*

Hvorfor kommer vi med dette? Jo, fordi det stadig melder seg tegn på at utviklingen på det sosiale området er i ferd med å snu.

Dette kommer til og med fram i den »Perspektivanalyse for helsestellet» som Regjeringa la fram i 1969. Her fortelles det åpent det som vi tidligere har diskutert, at den nåværende samfunnsutviklingen vil øke de helsemessige og sosiale problemene.¹ Likevel, ikke en gang på papiret har myndighetene noen planer om å forebygge disse nye, helseskadelige forholdene!² Dermed er det klart at behovet for hjelp vil tilta sterkt i årene framover. Hva planlegger så Staten å gjøre med helsestellet for å møte disse oppgavene? Her er »Perspektivanalysen» temmelig klar: Forslagene til utbygging er enten helt vage eller svært bagatellmessige.³ De eneste konkrete planene er *rasjonalisering*:

»Den raske utvikling har generelt sett gjort en rekke tidligere organisasjonsformer (og også organer) foreldet, og en omfattende *strukturendring* som rammer praktisk talt alle helsetjenestens ledd – og deres innbyrdes forhold – er i gang. I perspektiv vil denne strukturendring måtte fortsette og helst påskyndes hvis tilbudet skal kunne holdes på høyden kvantitativt og kvalitativt, personale utnyttes fullt ut og unødig bruk av pengemidler unngås.»⁴

Politikere og statstjenestemenn pleier å bruke så pene og forhåpningsfulle ord når de uttaler seg offentlig om sosialpolitikken. De virkelige planene til

x) *Kildehenvisninger side 35.*

Staten sier altså noe helt annet! Dette henger sammen med at Stat og kommuner stadig har mindre overskudd til en såpass lite profittabel oppgave som helsestellet, nå som norsk økonomi blir mer og mer preget av forberedelsene til den økte konkurransen i EEC. Et par enkle eksempler på sammenhengen mellom helsevesenet og EEC-politikken:

Tidligere hadde Rikstrygdeverket et forholdsvis lite fond som i stillhet ble brukt til sykehus-utbygging. Da folketrygden ble innført, forsvant dette fondet. I stedet fikk vi det kjempesvære Folketrygd-fondet, som langt fra går til helse-formål. Det brukes til lån og garantier til stor-industrien og er et viktig middel i forberedelsene til EEC. Størrelsesordenen illustreres godt av disse tallene: «Perspektivanalysen» legger fram en plan for sykehus-utbygginga fram til 1990. Dette blir beregnet å koste 1,2 – 1,5 milliarder kr. av 1969-verdi. Ifølge Statsbudsjettet vil Folketrygd-fondet få tilført 1,3 milliarder kr. i 1972, og det er langt fra hele tilskuddet fra Staten til stor-industrien dette året. *20 års sykehusutbygging koster altså mindre enn ett års subsidier til monopolenes strukturrasjonalisering!*

Hva dette betyr i praksis for sosialvesenet, kan for eksempel utviklingen innen sykehusene de siste årene lære oss.

» — for mange små sykehusenheter.»

Dette er et av de viktigste problemene for våre vanlige sykehus, ifølge Helsedirektoratets «Perspektivanalyse». Det gjelder nå å sentralisere sykehusene enda mer.⁵

Den første store kampen om denne linja har stått i Sogn og Fjordane. Siden 1965 har Fylkestinget gjentatte ganger vedtatt å bygge ut de 4 eksisterende sykehusene i Lærdal, Florø, Høyanger og Nordfjordeid. Staten har imidlertid utsatt utbygginga ved ikke å godkjenne disse planene. Med den nye sykehusloven fikk Staten også rett til å endre fylkenes planer, og sommeren 1971 bestemte Bratteli-regjeringa at det skal bygges et sentralsykehus på det nye «vekst-senteret» Forde. Lærdal skal utbygges til lokalsykehus, mens de andre tre skal legges ned.

Regjeringa forklarte seg med at denne planen ville gi den beste medisinske service. Et sentralsykehus er nødvendig for å skaffe skikkelig, spesialisert hjelp og for å trekke leger til seg. De tre andre sykehusene kan omgjøres til helsesentra, som vil yte minst like bra hjelp til den lokale befolkninga som de nåværende sykehusene. Videre skal ambulanse-tjenesten bygges ut.

På papiret virker denne planen forholdsvis bra, kanskje bedre enn den nåværende ordninga rent medisinsk sett, dersom alle løfter virkelig blir innfridd. Sammenlikner vi nå dette med den linja som «Perspektivanalysen for helsestellet» legger opp til, så er det klart at myndighetene taler med to tunger. Den ene lover Sogn og Fjordanes oppbrakte befolkning en svær utbygging over hele linja, både en masse spesialister og fine helsesentra med sykestuer og fødehem. Den andre kommer til orde i tykke innstillinger om effektivisering og sentralisering i stedet for utbygging i helsevesenet!

Hva kan så folk i Sogn og Fjordane vente seg i virkeligheten? Vi kan ikke regne med at de virkelig får disse spesialistene, for når alle små-sykehus i landet er erstattet av store, vil Sogn og Fjordane fortsatt være fylket med den største lege-mangelen. Vi har ingen holdepunkter for at Staten virkelig vil bygge slike helsesentra som man løselig har lovet Sogn og Fjordane. Sentralisering og rasjonalisering er det eneste vi virkelig kan regne med. For derved oppnår Staten de to viktigste målsetningene sine.

For det første er sentralisering av helsestellet et middel i den allmenne strukturrasjonaliseringa som vi har diskutert tidligere. I Florø er sykehuset en av de største arbeidsplassene. Nå skal en stor del av folket i Sogn og Fjordane samles i Førde.

For det annet gjelder det å få et billigere helsevesen. Et stort sykehus er langt lettere å rasjonalisere enn fire små-sykehus. Dermed blir det mulig å bygge opp et nytt tettsted uten å få nye utgifter til helsestellet.

Folket i Sogn og Fjordane har allerede avslørt denne planen til Staten og dens «eksperter». Motstanden mot sentraliseringa har vært hard i flere år. Noe før kommunevalget i 1971 brøt mest hele Flora Arbeiderparti med DNA. Bratteli og Co. skyndte seg til Florø for å redde stumpene, men ansikt til ansikt med 6000 demonstranter 5. august avslørte de seg enda mer. Arbeiderne på Ankerløkken Verft forlangte at den ansvarlige, sosialminister og LO-nestformann Højdahl, måtte ut av Regjeringa.

«Skal problemene innen helse- og sosialsektoren løses, må vi ta i bruk modeller fra industrien . . . Jeg har selv fra min tid i LO meget gode erfaringer med slike modeller for å øke utnyttelsen av ressursene.» (Helsefaderen Odd Heidal på et møte i Medicinerforeningen oktober -71)

Odd Højdahl

En slik kamp som den storparten av folket i Sogn og Fjordane har ført i sommer, vil sikkert gi resultater, Uten denne kampen kan vi regne med at Bratteli og Højdahl ville gått lenger med å rasere helsestellet i fylket. Men kampen må nok enda føres videre!

Denne politikken vil fortsette fra fylke til fylke. Neste blir formodentlig Vestfold. Her antydes det at Helsedirektoratet vil erstatte de fire nåværende sykehusene med ett i Tønsberg

Nord-Norge har lenge vært merket av strukturrasjonalisering. Dette gjelder også helsevesenet. Legedistrikter står stadig oftere tomme. Hittil har legemangelen tjent som en slags overfladisk forklaring. Men det er klart at denne ned-bygginga av helsevesenet er i god overenstemmelse med Statens allmenne politikk. Finnmark fylke har da også stadfestet en sentralisering av lege-vesenet i helse-planen sin. Derved oppnår myndighetene det samme som vi så for Sogn og Fjordane: For det første bedre muligheter for rasjonalisering, for det annet å øke fraflyttinga av de perifere strøkene (siden endel folk ikke vil bo på steder det ikke er lege).

Det nordlige Nordland, Troms og Finnmark har nylig fått sin sykehusplan. Her er utgangspunktet at det vil skje en stor avfolkning i Tromsø, en prognose som åpenbart regner med at vi kommer inn i EEC. Sykehus-behovet beregnes så ut fra denne EEC-forutsetningen. I samband med denne planen er det sagt at Gravdal sykehus i Lofoten og Stokmarknes sykehus i Vesterålen skal legges ned, mens sykehusene i industri-byene Narvik og Harstad muligens blir utvidet samtidig. Gravdal og Stokmarknes sykehus er begge nye og etter forholdene meget bra. Gravdal sykehus ble til og med kjøpet igjennom av folket i Nordland etter at Staten slo inn på sentraliseringslinja og er derfor ett av de nyeste sykehus vi har! Vi skal også merke oss at det sysles med slike planer uten at det samtidig planlegges noe konkret om transport-tjenesten. Staten regner vel med nærmest total avfolkning av Lofoten og Vesterålen, jfr. fiskeri-politikken og EEC! Så gir man blaffen i de gjenstridige som blir igjen.

Samtidig som utkantstrøkene avfolkes, blir det, som vi har sett, stadig flere folk i de større byene og andre »press-områder». Og her gjøres det mest ingenting for å bygge ut helsevesenet i takt med befolkningsøkninga. Slik sparer Staten penger på helsesektoren når landet »strukturrasjonaliseres».

Reformene til Staten er gjerne begrunnet med at det er krise i helsevesenet. Dette er lett å se, og det er ikke vanskelig å forklare at det trengs forandring. Men det Staten nå legger opp til, betyr ikke mindre enn k a t a s t r o f e for store deler av helsestellet vårt!

» – personale utnyttes fullt ut og unødige bruk av pengemidler unngås.»

Som vi så i »Perspektivanalysen for helestellet», er det *rasjonalisering* myndighetene griper til når krisen i helse- og sosial-vesenet går for langt.⁶

Det er kanskje best å gjenta at rasjonalisering ikke nødvendigvis er noe onde. Ikke minst i sykepleien har det skjedd rasjonalisering som har gjort arbeidet lettere og bedre, f. eks. da engangssprøyter av plastikk kom. Men rasjonalisering som tar sikte på å utnytte personalet hardere for å spare penger for Stat og kommune, må vi forsvare oss mot.

Et eksempel fra Ullevål sykehus: Det er gjennomført arbeidsstudier på de medisinske avdelingene, og ett av forslagene til rasjonalisering var dette:

Antall sykepleiere på vakt om kvelden kan reduseres fra en på hver av de fire postene, som der er nå, til bare en på hele avdelinga. Alle som har vært på de medisinske avdelingene på Ullevål, vil vite at dette betyr en betraktelig forverring. Ikke bare vil den ene sykepleieren få langt hardere arbeidspress. Hun vil ikke ha sjanse til å greie alle oppgavene, og dermed vil pasientene få dårligere pass og de andre ansatte vil få mer å gjøre.

Sykepleiermangelen brukes gjerne som grunn til slike tiltak som dette rasjonaliseringsframstøtet på Ullevål. Men når vi vet at bare 44 % av sykepleierne er i arbeid, er det opplagt at det finnes en annen utvei enn rasjonalisering, nemlig å tilby bedre vilkår for å trekke flere sykepleiere til sykehusene. I Oslo kommunes budsjett for 1972 fremheves særlig boligproblemet. Men likevel foreslås det ingenting til personalboliger på budsjettet! Derimot nevnes mye om nettopp rasjonalisering. F. eks. skal akkordstudier ved vaskeriet på Dikemark sykehus gi en økning av vaskekapasiteten pr. person, som det heter, på 20 – 30 %.⁷

Når det gjelder Rikshospitalet, har krisen lenge vært allment kjent. Omkring tredjeparten av sengene står tomme, på enkelte avdelinger enda mer. Og imens vokser køene av syke som ikke kan få sin høyst nødvendige behandling på de lokale sykehusene. Til og med denne reduserte driften er langt mer enn personalet egentlig kan greie. Selv i dagspressa er det kommet fram at Rikshospitalet står foran sammenbrudd.⁸

I denne situasjonen skulle en vente at Staten så seg nødt til å ta et krafttak. Det har falt mange pene ord fra Statens representanter i denne saken. Men Statsbudsjettet slår fast de samme harde realitetene som venter resten av helsevesenet: Mindre til driften og små-fornyelser på Rikshospitalet i 1972 enn det foregående året! Viktigere er det altså ikke for Staten å redde Rikshospitalet fra katastrofe.

Dette henger sammen med EEC-politikken. Selvsagt er det ikke så å forstå at Brussel pålegger oss å forsømme helsevesenet, men på grunn av hele den økonomiske prioriteringen. Det siste Statsbudsjettet medfører at Statens inntekter øker sterkt. Det er altså ikke pengemangel i seg sjøl som nå har rammet Rikshospitalet. Men de økte inntektene går først og fremst til Folketrygd-fondet og til liknende subsidier til stor-industrien. De helt store beløpene går til å forberede norsk økonomi på EEC. Dermed blir det mindre til en såpass lite profittabel virksomhet som den Rikshospitalet driver. Sosiale goder lar Staten mer og mer vike for monopolkapitalens økonomiske krav!

Hva har så Staten gjort med krisen på Rikshospitalet til nå? For det første vil man forsøke å få det allerede hardt kjørte personalet til å jobbe enda hardere. Det svenske rasjonaliseringsfirmaet Hartmark har gjort arbeidstudier av transportpersonalet i første omgang. Rapporten konkluderer med »43 % effektiv utnyttelse av arbeidskraften», og kommer med en rekke forslag til å skru opp tempoet. Portørene sier at flere vil slutte om arbeidet blir hardere. Det vil gå fra krise til katastrofe.⁹

For det annet har Staten forsøk å innføre et års pliktjeneste for elevene på

Statens Sykepleierskole. Slik ville man skaffe mer og billig hjelp uten å måtte gjøre noe med årsakene til sykepleiermangelen. Dette førte til at elevene ved Statens Sykepleierskole gjennomførte en tre dagers streik i mars -71. En rekke andre sykepleierskoler støttet med sympatistreiker eller resolusjoner. Dermed bidro dette også til å styrke solidariteten og kamperedskapen, slik at sykepleierne nå står bedre rustet til å møte nye angrep.

Rasjonaliseringa på sykehusene og alle de liknende angrepene mot arbeidsplassene våre gjør spørsmålet om *folkets demokratiske rettigheter* stadig viktigere for oss. I sykehusenes hverdag er det mindre demokrati enn noensteds. Dette henger sammen med en temmelig spesiell ideologi som hersker på sykehusene. Sykepleien skal være et kall og ikke vanlig arbeid. Ideologien legger det fulle og hele ansvaret for de syke på hver enkelt ansatt. Det skal ikke være tale om sykehus-eierens ansvar for å gi de ansatte muligheter til å yte godt og skikkelig arbeid. De ansatte skal ofre seg helt om det er nødvendig for å bote på slike mangler, og de skal ikke tenke på hva de får igjen for arbeidet sitt. Denne ideologien har vært et nyttig redskap for Stat og kommuner til å utnytte sykepleierne på det groveste. Og med den rasjonaliserings-offensiven som nå planlegges, blir det ekstra viktig å beholde dette grepet på sykepleierne.

Kampen for demokratiske rettigheter går imidlertid framover. Høsten 1971 forsøkte ledelsen på Ullevål å legge hindringer i veien for EEC-arbeidet ved å nekte de lokale EEC-motstanderne møtelokaler. Arbeiderkomiteen mot EEC og dyrtid på Ullevål protesterte mot dette angrepet på elementære demokratiske rettigheter, og to lokale fagforeninger, portørgruppa og skifttjenestemannsgruppa, uttalte ved samme anledning at forholdene må legges til rette for å oppfylle møte- og organisasjonsfriheten.

Denne kampen er det viktig å føre fram til seier!

Overarbeidete sosionomer truer med streik – og kjemper gjennom ekstrabevilgninger.

Bemannings situasjonen ved distriktskontorene har lenge vært prekær. Utbygginga som har foregått de siste årene har ikke på noen måte stått i forhold til de stadig økte sosiale problemer.

De ansatte arbeider på spreng for å lindre den akutte, materielle nød. Folk må sitte i kø for å søke om den hjelp de har krav på. De mer følelsesmessige aspekter blir det uforvarsomt liten tid til å ta seg av. Noe oppsøkende og forebyggende virksomhet som vi på sosialskolen lærte var viktig, blir det ikke snakk om å drive. Det skjer stadig at sosialarbeidere må sykmelde seg pga. stress. At arbeidssituasjonen faktisk stadig forverres, ble det i årets budsjettbehandling ikke tatt konsekvensene av. Finansrådmannen innstilte på en ekstra kontorhjelp pr. kontor, ellers ingen ekstrastillinger. Begrunnelsen han hadde, var at en måtte avvente resultater av forsøksvirksomhet. Dette ble kjent for oss samtidig med at bemannings situasjonen var katastrofal p. g. a. sykefravær. En del slike samtidige omstendigheter førte til at de ansatte

samlet seg til aksjon. De gikk mann av huse til allmannamøte og ble enige om sine krav:

1. Økt bemanning tilsvarende 2 nye kontorer.
2. Vikarordning.
3. Sjølberging med teknisk utstyr.

Mange, særlig de som har vært ansatt i en årrekke i Oslo kommune, var pessimistiske. »Det har aldri nytta å klage før.» Noen var redde for sanksjoner, og det ble heller ikke stort nok flertall for arbeidsnedleggelse. Men i brev til administrasjonen, de folkevalgte, pressen, ble det gjort helt klart at de kunne vente seg en arbeidsnedlegging om ikke våre krav ble tatt »tilbørlig» hensyn til. Resultatet av det samla presset fra oss ble kr. 600 000,- ekstra på neste års budsjett. For disse pengene kan vi få bemanning tilsvarende godt og vel ett kontor, dessuten noe kontorutstyr.

Det viste seg altså at når vi står *samla* bak våre krav, så tør ikke Oslo kommune annet enn å gi oss noe ekstra.

Dette oppnådde vi ved å organisere oss sjøl – ved å gå utenom alt som heter tjenestevei og byråkratisk organisering. Og vi har for framtida laget oss et redskap i allmannamøtet. Aksjonen har vist oss at å fremme kravene direkte derfra og til dem som sitter på pengesekken, det nytter.

Utdanning: fra krise til kaos.

Alle er enige om at der er behov for å øke utdanninga av helsepersonell. Staten er imidlertid ikke villig til å betale hva dette koster.

Myndighetene vil fortsette å utnytte mange elev-grupper økonomisk, noe som ikke minst bidrar til å avskrekke dem fra å fortsette som helse-arbeidere. Dette så vi i eksemplet fra Rikshospitalet. Et liknende eksempel fra Ullevål: Det er planer om å utvide Hjelpepleier-skolen fra 8 til 12 måneder. Dette er ikke for å tilfredsstille hjelpepleierens ønske om bedre utdanning, for de fire nye månedene skal utelukkende gå til full dags praksis på avdelingene!

Overalt i utdanningsvesenet vårt ser vi hvorledes Staten forsøker å presse gjennom mer folk uten å øke bevilgningene. Dette er ikke minst merkbart innen helse- og sosial-vesenet. Kommer vi med i EEC, må vi regne med at denne tendensen blir forsterket. I EEC-landene er det vanlig at helsepersonell har kortere og enklere utdanning enn her i Norge.

Legeutdanninga har lenge vært hindret av en rekke flaskehalsar. Likevel var Statsbudsjettet for 1972 en stor skuffelse. I november -71 hadde Kirke- og Undervisningsdepartementet drøftelser med representanter for det medisinske fakultetet i Oslo om snarlig øking av studentopptaket med 40 % – uten økte bevilgninger! Dette vil bety å gå fra krise til kaos i legeutdanninga. Lærerne og studentene ved det medisinske fakultetet i Oslo står nå sammen mot disse framstøtene.

To andre eksempler på forverring av helsepersonellutdanninga, sosialskolene og Psykologisk institutt:

På Norges Kommunal- og Sosialskole er det de to siste årene tatt opp bare to klasser på sosiallinjen, mot tidligere tre. Årsaken er mangel på praksis-plasser. Denne mangelen henger sammen med at Staten ikke er villig til å betale praksisveilederen skikkelig. På barnevernslinja skal en del av studentene få første årets undervisning i form av brevkurs! For å bøte på plassmangelen ved sosialskolene har Staten planer om å sette i gang med 2-årig »sosionom«-utdanning ved distriktshøyskolene – en utdanning av klart lavere standard enn den som i dag gis ved de 3-årige sosialskolene. Men studentene ved sosialskolene har ikke sittet rolig og sett på at Staten innskrenker opptaket og reduserer den faglige standarden, for å spare bevilgninger til denne sektoren, samtidig som behovet for sosialarbeidere stadig øker. De har gått sammen med andre grupper som rammes av Statens forverringsframstøt, f. eks. i psykologi-studentenes aksjon mot Statsbudsjettet i nov. -71.

De siste tre årene har situasjonen ved Psykologisk institutt i Oslo vært alvorlig:

1968–70: KRISE: Trusel om lukking ble flere ganger slått tilbake, men køen foran obligatoriske kurs vokste stadig.

1970–71: KAOS: Ved høstsemesteret -71 sto 184 studenter i kø foran kurs som tar opp 30 studenter pr. semester, dvs. opptil 3 1/2 års ventetid.

1972: KATASTROFE: Instituttet søkte om 44 nye stillinger, universitetet skar kravet ned til 17. Staten ville gi 4!

Dette skjer i en situasjon da de beinharde realitetene for psykologi-studentene er 10–12 års studium, samtidig som de fleste av landets institusjoner skriker etter psykologer til ubesatte stillinger, samtidig som folks psykiske helse «tidig blir brutt mer ned, slik vi har diskutert!

Da Statsbudsjettet knuste alle håp om at det nyttet å gå »tjenesteveien«, gikk psykologi-studentene til aksjon. En student forteller:

»Det er ingen tilfældighet at budsjetten er blitt slik. Statsbudsjettet for 1972 er et ledd i Regjeringens forberedelser for EEC-medlemskap. Budsjetten fremmer rasjonalisering i undervisningssystemet og helsesektoren, monopolisering i næringslivet, sentralisering av bosettinga – akkurat som storkapitalen ønsker. Dette skjønnte vi, og derfor slo vi fast i et enstemmig allmannamøte-vedtak at vi måtte ha anti-EEC-paroler med i stordemonstrasjonen 2. november. Dette EEC-framstøtet måtte slås tilbake!

Første trinn i aksjonen: Demonstrasjonstog til regjeringsbygget. En delegasjon gikk opp til statsråd Gjerde, overleverte kravene våre og fikk vite at da Gjerde var ung, måtte han også greie seg med lite penger! Denne aksjonen sveiset oss sammen, og situasjonen vår ble kjent gjennom avisene.

Videre: Vi sluttet aktivt opp om universitetets generalstreik og arrangerte et stort streikemøte den dagen. I den store studentdemonstrasjonen 2. november var psykologi-studentene kanskje det mest slagkraftige innslaget.

Vi psykologi-studenter er også en del av helse- og sosialsektoren, og vi

skjønnte hvor viktig det var å knytte kampefelleskap med andre grupper. I løpet av et par uker strømmet støtte-erklæringer inn til oss. Med utgangspunkt i sin egen prekære situasjon støttet helse- og sosialarbeidere andre steder fullt ut våre krav og vår kamp. Og det var ikke bare ord-støtte vi fikk: Andre grupper tok kampen opp sjøl – *det* er den beste støtte vi kan få. Den demonstrasjonen som »Foreldreaksjonen mot sniffing» gjennomførte i Bystyresalen 10. nov. -71 der de krevde større bevilgninger til helse- og sosialsektoren, var en stor inspirasjon for oss.

Og da vi arrangerte stormøte i Oslo 12. november, var ikke lenger studentene det største innslaget i forsamlinga. Flere hundre ansatte i helse- og sosialsektoren var møtt fram for å diskutere hvordan kampen for økte bevilgninger skulle kjempes.»¹⁰

Kildehenvisninger:

1. »Perspektivanalyser. Skisser for utviklingen fram mot 1990.» Vedlegg til St.meld. 55 (1968–69), s. 52.
2. »Perspektivanalyser», s. 69.
3. »Perspektivanalyser», s. 69, 70 og 73.
4. »Perspektivanalyser», s. 65.
5. »Perspektivanalyser», s. 57.
6. Se også: Innstilling fra generalplanutvalget for sjukhusutbygging i Oslo, 1971.
7. Finansrådmannens forslag til driftsbudsjett 1972. Oslo kommune, sak I A, s. 85.
8. Se artikkelserie i »Aftenposten» i oktober 1971.
9. Æsculap, nr. 6/1971.
10. Æsculap, ekstrasnummer nov. 1971

Vi har noe å forsvare!

Det er mye å utsette på den politikk som føres i Norge i dag, og vi skal vokte oss vel både for å svartmale eller rose male situasjonen.

Allikevel, selv om bygde-Norge har fått en alvorlig knekk, så er det en del tilbake. Dette ønsker vi ikke å gi fra oss ved å bli med i EEC.

Arbeidsledigheten i Norge har vært lav etter krigen. Men EEC er en meget alvorlig trusel mot nesten samtlige av landets arbeidsplasser. Vi har de å forsvare!

Folket i Norge har fått kjempet gjennom en del goder, f. eks. sykehusvesenet. Gravdal sykehus i Nordland er et av de nyeste. Lokalbefolkningen kjempet dette gjennom mot helsedirektoratets vilje. Nå ser det ut som om flere slike småsykehus f. eks. Gravdal og Stokmarknes, planlegges å bli lagt ned. Vi vil beholde disse!

Har ikke de ansatte på de medisinske avdelinger ved Ullevål sykehus noe å forsvare når rasjonaliseringseksperter vil løse krisa ved å legge om arbeidet for pleiepersonalet slik at de ikke har den minste mulighet til å greie jobben? De må også slåss for sine arbeidsplasser.

Vi må forsvare oss mot den sosiale katastrofen som følger med EEC!

HVER ENKELTS INNSATS VIL AVGJØRE SLAGET OM EEC.

Dagbladet har bragt en melding om at Den Norske Bankforening, Norsk Rederforbund og Norges Industriforbund vil satse millionbeløp på en propagandaoffensiv når forhandlingsresultatet kommer.

Her er norsk monopolkapital samlet på ett brett. Det er disse kreftene, og bare de, som vil tjene på et EEC-medlemskap.

Vi skal huske at når de kommer med sin propaganda om hvor edel Europatanken er, hvor bra det er i EEC, hvor dårlig det vil gå med Norge hvis vi velger å fortsette med og være en fri og uavhengig nasjon osv., så gjør de det fordi de er redde for å tro noe annet. EEC-tilhengerne er nemlig klar over at det er politisk umulig for dem å bli med i EEC hvis folk er klar over hva det innebærer. Da vil de nemlig ikke bli med.

Vi har ingen drøss med millioner av kroner. Bare småslanter i forhold til

våre motstandere. Men det de har av penger, har vi av folk. Hundretusenvis av arbeidere, bønder, fiskere, husmødre, akademikere, små forretningsdrivende er på vår side mot EEC.

EEC-motstanderne finnes i by og bygd over hele landet.

Dette er bra, men ikke nok. Når EEC-tilhengerne setter i gang sin løgnkampanje er det fare for at en del folk går på limpinnen. Kampanjen vil sikkert være slu og profesjonelt lagt opp.

Vi må svare på den. Vi kan det og mer til, vi kan gjøre den til en dundrende fiasko, et avgjørende nederlag.

Men vårt svar er ikke at en håndfull »EEC-eksperter» publiserer en serie skrifter. De vil aldri alene kunne få EEC-tilhengerne til å legge EEC-planene på is.

Vår styrke består i at vi får folk med oss i aktivt arbeid. Hver enkelts innsats etter evne, vil avgjøre om Norge skal inn i EEC eller ei. Vi må ikke nøle et øyeblikk med å få flere folk til å delta i det arbeidet vi driver i stort og smått.

Vi må forstå alvorret i situasjonen. Om et år kan Norge være et lydrike under EEC. Regjeringen, norsk monopolkapital, løper imperialistenes ærend. Det er bare vi som kan holde Norge utenfor EEC.

Dette er ment som noe mer enn en oppfordring til alle om å delta aktivt i arbeidet. Vi må arbeide bevisst med dette for øye. En lokalkomite, enten det er Folkebevegelsen eller Arbeiderkomiteen mot EEC og dyrtid, må aldri slå seg til ro med at »nå er vi mange folk» eller »hos oss går det så bra» – men må hele tida legge nøkterne planer for hvordan man kan sikre at arbeidet stadig går framover.

SLUTT OPP OM DET ORGANISERTE MOTSTANDSARBEIDET – STØTT ARBEIDERKOMITEEN MOT EEC OG DYRTID OG FOLKEBEVEGELSEN MOT EEC.

»Felles kamp mot statens helsefarlige bevilgningspolitikk.» 300 helse- og sosialarbeidere deltok i Rød Arbeiderfronts demonstrasjonstog i Oslo 1. mai 1971.

Etterord.

Ingen av oss som har jobbet med dette heftet er »eksperter» på sosialpolitikk eller »eksperter» på EEC. Det er klart at det er mange ting vi har behandlet nokså overfladisk og mange ting vi ikke har fått med.

Men vi mener at behovet for et slikt hefte som dette til bruk i kampen mot EEC er stort *NÅ*. Hvis vi skulle prøvd å gjøre alt så perfekt at vi aldri hadde blitt ferdige, ville bare EEC-tilhengerne tjent på det.

Det er viktig at alle helse- og sosialarbeidere og andre EEC-motstandere nå arbeider videre med disse tingene. Vi må finne flere eksempler på hva EEC vil bety på arbeidsplassene våre og for folk i distriktet der vi bor. Vi må styrke den lokale kampen mot EEC!

Av annet stoff om helse- og sosialpolitikk og EEC anbefaler vi:

»Æsculap», en avis som lages av medisinstudenter og sosialarbeidere.
(Adresse: »Æsculap», Porten, Rikshospitalet, Oslo 1)

Dessuten har »Sosialistiske legers forening» utgitt et hefte, Helsepolitikk og EEC, som også er brukbart å lese.

Helse- og sosialarbeidere!

— Resolusjon fra Akmed-konferansen 17/10

Arbeiderkomiteen mot EEC og dyrtid arrangerte helse- og sosial-konferanse mot EEC 17. oktober 1971. Gjennom innlegg og gruppediskusjoner kom vi fram til følgende:

Vi ser i dag en utvikling mot en *krise* i vår sektor. Dette kommer til syne som underbemannning ved de sosiale institusjonene og et stadig økende behov for sosial og medisinsk hjelp.

EEC betyr kraftig øking av denne tendensen, fordi:

EEC betyr økt rasjonalisering for helsesektoren.

EEC betyr at de sykdomsskapende faktorene blir sterkere.

EEC's sosialfond brukes til å flytte og omskolere arbeidskraft. Ikke å ivareta folks helse.

EEC betyr en ytterligere forverring av våre arbeidsforhold — en forverring som vil føre til en katastrofe for de fleste av oss helse- og sosial-arbeidere og for våre pasienter.

Derfor:

Kamp mot EEC er en kamp for våre livsinteresser — for våre arbeidsplasser!

Regjeringen forsøker allerede nå, gjennom forlovelsespakten, å melde Norge inn i EEC.

Norsk medlemskap i EEC *kan* og *må* stoppes. Forlovelsespakten og alle udemokratiske snikinnmeldingsforsøk må avvises. Folkeavstemningen må gi uttrykk for folkets ønsker. Avstemningsgrunnlaget må være: JA eller NEI til fullt medlemskap i EEC. Forsøk på å bruke forhandlingsresultatet som avstemningsgrunnlag kan ikke godtas.

Skal vi makte å holde Norge utenfor EEC, må alle ta opp kampen på arbeidsplassene sine. Måter å gjøre dette på kan være: Åpne møter om EEC, underskriftskampanjer, lokale EEC-avstemninger, og vedtak i fagforeninger og andre fora.

Helse- og sosial-arbeidere:

**STÅ SAMMEN I KAMPEN
MOT EEC! AVVIS FORLOVELSES-
SESPAKTEN — NEI TIL EEC!**

Følgende materiale kan bestilles fra Arbeiderkomiteen mot EEC og dyrtid, Boks 3829 Ullevål Hageby, Oslo 8:

Arbeiderkomiteens hefteserie:

Nr.1: EEC og skolen (kr. 0,50).

Nr.2. EEC truer våre arbeidsplasser (kr. 0,50).

Nr.3. Vi har noe å forsvare – et hefte om EEC og sosialpolitikken (kr. 1,-).

Nr.4. EEC = en imperialistisk trusel mot norsk sjølråderett (kr. 1,-).

Småbrosjyrer:

EEC truer arbeidsplassene (4 sider).

Til kamp mot boligdyrtid.

Vi EEC-motstandere utgjør et solid flertall av det norske folket. MEN: Skal vi være sikre på å avverge EEC-truselen, må vi stå sammen – vi må organisere oss. Vi oppfordrer alle EEC-motstandere til å bli medlem av Arbeiderkomiteen mot EEC og dyrtid, Boks 3829 Ullevål Hageby, Oslo 8. Send minimum kr. 10,- til postgiro 20 88 77 (Pensjonister og skoleelever: minimum kr. 5,-).